

Дзюба О.І., студентка факультету № 2
НАВС

Науковий керівник: Романенко О.В.,
професор кафедри психології та
педагогіки факультету № 2 НАВС,
доктор психологічних наук, професор

Особистісні детермінанти збереження тривалих шлюбних відносин

У реаліях ХХІ ст. особливо гостро стоять питання з приводу того, як набути стійкий, гармонійний союз з іншою людиною, і яким чином зберегти цей союз протягом усього життя. Найкраще це висловив С.Л. Рубінштейн: «Ставлення до іншої людини, до людей складає основну тканину людського життя, її серцевину». Постановка проблеми стану сучасного шлюбу і сім'ї, визначення психологічних підстав їх розуміння та вивчення є актуальними завданнями з причини, що відзначається дослідниками кризи сучасної сім'ї [1].

Проблема подружніх відносин у психології знайшла своє відображення у працях таких дослідників, як Л.Б. Шнейдер, Ю.Е. Алешиної, Т.В. Андрєвої, Л.Я. Гофман, Е.М. Дубровської, М.И. Арутюнян, С.И. Голод, Е.Г. Ейдемільер та ін. Вченими підкреслюється, що сім'я прямо або побічно відображає всі зміни, що відбуваються в суспільстві, хоча і має відносну самотійність, стійкість. Психологія сімейних відносин концентрує увагу на дослідженні

закономірностей міжособистісних стосунків у сім'ї, внутрішніх відносинах (їх стійкості, стабільності) з позицій впливу на розвиток особистості [3].

Сім'я є первинною малою соціальною групою, найближчим середовищем формування особистості, сім'я впливає на потреби, соціальну активність та психологічний стан людини. Значимість сім'ї визначається устремліннями кожного її члена.

Гармонію сімейно-шлюбних відносин з точки зору особистих параметрів визначають декілька основних елементів:

- емоційна сторона подружніх відносин, ступінь прихильності;
- схожість їхніх уявлень, видів себе, партнера, соціального світу в цілому;
- схожість бажаних кожним з партнерів моделей спілкування, поведінкові особливості;
- сексуальна і, ширше, психофізіологічна сумісність партнерів;
- загальний культурний рівень, ступінь психічної і соціальної зрілості партнерів, збіг систем цінностей подружжя [2].

Орієнтовно до цих параметрів нами отримано такі результати емпіричного дослідження 15 подружніх пар, які прожили разом більше 20 років.

Кількісні дані, щодо типів сімей, отримані за методикою «Задоволеність шлюбом» (В. Столін, Т. Романова, Г. Бутенко) свідчать про те, що більшість сімей благополучні та абсолютно благополучні (по 31 % відповідно). 25 % скоріше благополучні та по 6 % неблагополучні та скоріше неблагополучні відповідно. У відповідях між чоловіками та жінками спостерігаються наступні розбіжності: 50% чоловіків вважають, що їх сім'ї абсолютно благополучні, в той час як лише 12,5 % жінок притримуються такої ж думки. Жінки більше схильються до того, що їх сім'ї благополучні або скоріше благополучні, - 37,5 % відповідно. У чоловіках такі відсотки - благополучні - 25 %, скоріше благополучні - 12,5 %. Лише 12,5 % жінок обрали відповідь скоріше неблагополучна сім'я та такий самий відсоток у чоловіків, які відповіли, що їх сім'ї неблагополучні. Загалом, можна зробити висновок, що 62,5 % чоловіків, більше задоволені шлюбом, ніж жінки; 25 % - подружжя однаково задоволені шлюбом та 12,5 % жінок, більше задоволені шлюбом, ніж чоловіки. Це може бути зумовлено тим, що задоволеність шлюбом пов'язана із розподілом обов'язків між подружжям, також жінки більш критичні в оцінці соціально-психологічного клімату в сім'ї, ніж чоловіки. Також на задоволеність шлюбом впливає і узгодженість ролей.

Кількісні дані, щодо існуючих ролей в сім'ї, отримані за методикою «Розподіл ролей в сім'ї» (Ю.Е. Алешина, Л.Я. Гозман, Е.М. Дубовська) свідчать про те, що такі ролі як виховання дітей, емоційний клімат в сім'ї та роль «господаря», «господині» реалізуються в більшості жінками; ролі організація сімейної субкультури та організація розваг, розподіляються порівну, а чоловіки відповідають за такі ролі як матеріальне забезпечення та

сексуальний партнер. Загалом, ролі у сім'ях узгоджені між подружжям, але у неблагополучних сім'ях виявилися розбіжності.

Як висновок можна сказати, що зі зростанням шлюбного стажу у благополучних пар відбувається нівелювання (збільшується схожість один з одним), узгодження способів міжособистісного реагування подружжя. Міжособистісні відносини подружжя в благополучних парах з ростом шлюбного стажу стають більш рівними, гармонійними, спокійними, узгодженими. У подружжя неблагополучних пар більше відмінностей в способах взаємодії, тобто у них спостерігаються серйозні відмінності саме за тими параметрами, де для сімейного співробітництва необхідно схожість показників. З ростом шлюбного стажу ці сім'ї не відрізняються узгодженістю, гармонізацією міжособистісних відносин.

Список використаних джерел

1. Шнейдер Л. Б. Семейная психология: Учеб. Пособ. Для вузов / Л.Б. Шнейдер. - М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2005.
2. Ковалев С. В. Психология современной семьи / С. В. Ковалев - М.: Просвещение, 1988.
3. Алешина Ю. Є. Удовлетворенность браком и межличностное восприятие в супружеских парах с различным стажем совместной жизни / Ю. Є. Алешина Дис. канд. психол. наук. М., 1985.